

Vergaderjaar 1993–1994

23 543

Wijziging van de Algemene Wet Bestuursrecht in verband met opnemings van regels betreffende het gebruik van de taal in het bestuurlijk verkeer

Nr. 4

¹ Samenstelling:

Leden: Stoffelen (PvdA), V. A. M. van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Vacature CDA, Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Vermeend (PvdA), Brouwer (GroenLinks), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van Traa (PvdA), De Hoop-Scheffer (CDA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Jurgens (PvdA), Koffeman (CDA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA) en M. M. van der Burg (PvdA).

Piv. leden: Apostolou (PvdA), Willemse-van der Ploeg (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Koetje (CDA), Dees (VVD), Te Veldhuis (VVD), Van der Heijden (CDA), Rempt-Halmms de Jongh (VVD), Vliegenthart (PvdA), Sipkes (GroenLinks), Scheltema-de Nie (D66), Groenman (D66), Van der Vaart (PvdA), Middel (PvdA), Tegelaar-Boonacker (CDA), Bijleveld-Schouten (CDA), Doelman-Pel (CDA), Hillen (CDA), Stermerdink (PvdA), Vreugdenhil (CDA), Leerling (RPF), Van Nieuwenhoven (PvdA) en Van Heemst (PvdA).

² Samenstelling:

Leden: Stoffelen (PvdA), Mateman (CDA), Niessen (PvdA), V. A. M. van der Burg (CDA), voorzitter, Wiebenga (VVD), Van der Heijden (CDA), Franssen (VVD), ondervoorzitter, Willems (GroenLinks) Kohnstamm (D66), De Cloe (PvdA), J. T. van den Berg (SGP), Koetje (CDA), Van Otterloo (PvdA), Scheltema-de Nie (D66), Schoots (PvdA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Hillen (CDA), Leers (CDA), Van der Hoeven (CDA), Van Heemst (PvdA) en Verburg (VVD).

Piv. leden: Achttienribbe-Buijs (PvdA), Tegelaar-Boonacker (CDA), M. M. van der Burg (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Korthals (VVD), Vacature CDA, Jorritsma-Lebbink (VVD), Lankhorst (GroenLinks), Ybema (D66), Apostolou (PvdA), Schutte (GPV), Willemse-van der Ploeg (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Versnel-Schmitz (D66), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Leerling (RPF), Castricum (PvdA), De Hoop-Scheffer (CDA), Van Dijk (CDA), Hermes (CDA), Koffeman (CDA), Jurgens (PvdA) en Van Erp (VVD).

VERSLAG

Vastgesteld 4 maart 1994

De vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken¹ en de vaste Commissie voor Justitie², belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, hebben de eer van hun bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

HOOFDSTUK I: ALGEMEEN

De leden van de CDA-fractie hadden met waardering kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Het wetsvoorstel geeft een goede uitwerking van de discussie die met de regering is gevoerd over het vastleggen van de hoofdregel, dat in Nederland het Nederlands de taal van het bestuurlijk verkeer is. Deze leden spraken hun waardering uit over deze uitvoering van de motie-Van Middelkoop/Mateman (Kamerstuk 21 427). Dat de regering van de gelegenheid gebruik heeft gemaakt om de voorgenomen afzonderlijke wetgeving over het gebruik van de Friese taal als tweede bestuurstaal in de provincie Friesland in de Algemene wet bestuursrecht op te nemen, had eveneens instemming van deze leden.

Het was deze leden echter niet geheel duidelijk geworden of de regering ook voornemens is met nadere voorstellen te komen ten aanzien van het gebruik van beide talen in het rechtsverkeer. Gaarne werden zij daarover geïnformeerd. Zij zagen daarbij gaarne een (voorlopig) standpunt over het op 14 mei 1992 uitgebrachte advies terzake.

De leden van de PvdA-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel Wijziging van de Algemene Wet Bestuursrecht in verband met opnemings van regels betreffende het gebruik van de taal in het bestuurlijk verkeer (23 543).

De leden van de VVD-fractie hadden met genoeg kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel, dat mede voortvloeit uit een verzoek van de VVD-fractie om de Nederlandse taal in de wetgeving vast te leggen. Bovendien spraken deze leden er hun genoeg over uit dat ook de rechten van Friese burgers om waar mogelijk hun taal in het bestuurlijk verkeer te kunnen gebruiken nu in de wet wordt vastgelegd, waarbij zij de

opgenomen wetsartikelen graag wilden toetsen aan de bestaande praktijk in de provincie Friesland.

Deze leden waren het met de regering eens dat het ongewenst is, nu er een Algemene wet bestuursrecht is, nog andere algemene wetten op bestuursrechtelijk terrein te laten ontstaan.

De leden van de D66-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel. Deze belangstelling was mede te verklaren door het feit dat deze leden destijds het verzoek van de Kamer (motie Van Middelkoop/Mateman) hadden onderschreven om de nog ongeschreven hoofdregel dat in Nederland het Nederlands de taal van het bestuurlijk verkeer is grondwettelijk te verankeren. Eveneens hadden zij zich daarbij voorstander getoond van het versterken van de Friese taal als tweede bestuurstaal, door verankering in een formeel-wettelijke regeling. De reden voor dit laatste was voor deze leden in belangrijke mate gelegen in de unieke positie van het Fries in het Friese territoir, alsmede vanwege het geheel eigen en bijzondere ook historische karakter van deze taal. Met dit wetsvoorstel wordt aan deze verzoeken vanuit de Kamer voor een deel gehoor gegeven. De leden van de D66-fractie waren de regering daarvoor erkentelijk. Of daarnaast nog een grondwettelijke verankering wenselijk is, mogelijk in de vorm van een (sociaal)-cultureel grondrecht als geschetst in de notitie van 5 oktober 1992, beschouwden deze leden als een aparte vraag die los van dit wetsvoorstel in een later stadium nog beantwoord zal kunnen worden. Graag vernamen zij van de regering of deze zienswijze juist is.

In dit wetsvoorstel wordt alleen de positie van het Nederlands en van het Fries als taal in het bestuurlijke verkeer geregeld en blijft het gebruik van het Fries in de rechtspraak buiten beschouwing. Dat spreekt voor zich nu voor dit gebruik van het Fries in de rechtspraak al een min of meer algemene regeling getroffen is. Ligt het nog in die bedoeling aan die regeling in de toekomst enige uitbreiding te geven zo vroegen deze leden.

De leden van de SGP-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorstel van wet tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht in verband met het gebruik van de taal in het bestuurlijk verkeer. Deze leden hadden met instemming geconstateerd dat het wetsvoorstel als hoofdregel vaststelt dat in het bestuurlijk verkeer de Nederlandse taal dient te worden gebruikt. Deze leden stemden ook in met het regelen van de positie van de Friese taal.

Meer in het algemeen benadrukten de leden van de SGP-fractie de betekenis van wettelijke waarborgen voor de handhaving van de positie van de Nederlandse taal, mede gelet op de toenemende internationalisering en communautarisering.

Het wetsvoorstel beperkt zich tot het gebruik van de Nederlandse en Friese taal in het bestuurlijk verkeer. De leden van de SGP-fractie vroegen of de regering voor het gebruik van de taal in het rechtsverkeer een afzonderlijk wetsvoorstel voorbereidt. Zij waren het met de regering eens dat het meer voor de hand ligt daarvoor één regeling in één wet op te nemen dan in zowel het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, het Wetboek van Strafvordering als de Algemene wet bestuursrecht. Deze leden vroegen echter of de Wet op de rechterlijke organisatie, zoals de regering suggereert, daarvoor geschikt is. Voor de bestuursrechtspraak zal een dergelijke regeling dan immers ook in de Algemene wet bestuursrecht moeten worden opgenomen?

De leden van de GPV-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de inhoud van het onderhavige wetsvoorstel. Ze waren de regering erkentelijk dat zij haar toezegging is nagekomen om wettelijk vast te leggen dat in Nederland het Nederlands de taal van het bestuurlijk verkeer is. Met de regering concludeerden deze leden vervolgens dat daarmee

tevens de noodzaak is verdwenen voor een afzonderlijke wet betreffende het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer. Hoofregel en uitzondering zijn nu in één wettelijke regeling gezamenlijk opgenomen. Een verheugende samenloop van omstandigheden maakt het mogelijk om te profiteren van het eerder opgestelde voorontwerp inzake de Friese taal en de daarop inmiddels verschenen reacties.

Het was de leden van de GPV-fractie opgevallen dat de regering geen duidelijke uitspraak doet over de al dan niet wenselijkheid van het vastleggen van de hoofregel dat het Nederlands ook de taal van de rechtspraak is. Zonder dat dit tot een concrete beleidsconclusie leidt wordt wel gesteld dat bij eventuele regeling zulks het best in de Wet op de rechterlijke organisatie kan geschieden. Wat weerhoudt de regering een dergelijke regeling op te stellen? Zij wezen er op dat met het onderhavige wetsvoorstel voor wat betreft het bestuursrecht nu zowel hoofregel als uitzondering worden vastgelegd. Voor wat betreft de rechtspraak bestaat wel een algemene regeling betreffende de uitzondering te weten de wet van 11 mei 1956, zonder een regeling ten aanzien van het gebruik voor het Nederlands als hoofregel. Wordt juist door de aanvaarding van het onderhavige wetsvoorstel het gebrek aan evenwicht tussen hoofregel en uitzondering terzake van de rechtspraak niet manifester? Zij zouden het derhalve op prijs stellen als nog lopende de behandeling van het onderhavige wetsvoorstel door de regering duidelijkheid wordt verschaft wat wordt gedaan met het advies dat de commissie-Fries taal op 14 mei 1992 heeft uitgebracht (bladzijde 9 memorie van toelichting).

HOOFDSTUK II: GEBRUIK VAN DE NEDERLANDSE TAAL IN HET BESTUURLIJK VERKEER

De leden van de CDA-fractie wezen er op, dat het tweeledige doel van het wetsvoorstel niet helder wordt weergegeven in de artikelen 2:6 en 2:7. Zagen zij het goed, dan was geprobeerd tot uitdrukking te brengen dat bijvoorbeeld op ambassades een andere taal gebruikt zou mogen worden. Ook begrepen zij, dat door de formulering de inzet van allochtone ambtenaren voor specifieke doelgroepen niet onmogelijk gemaakt zou worden. Deze doelen onderschreven zij. Tegelijkertijd zou de formulering echter kunnen leiden tot misverstanden ten aanzien van de toelaatbaarheid van andere talen. Aangezien zulks niet de bedoeling is van het wetsvoorstel noch ingezien kan worden, dat er gronden zijn om in de toekomst andere talen eenzelfde positie te geven, gaven de leden van de CDA-fractie in overweging in artikel 2:6 of artikel 2:7 beter tot uitdrukking te brengen, dat bestuursorganen in Friesland zowel het Nederlands als het Fries als hoofdtaal zouden kunnen gebruiken. Zij verwezen ook naar een soortgelijke suggestie van het «Berie foar it Frysk», in het advies over het voorontwerp.

De leden van de PvdA-fractie constateerden dat de Commissie algemene regels bestuursrecht twijfelt aan het belang van het nu regelen van het gebruik van de taal in het bestuurlijk verkeer. De rechtsontwikkeling is naar de mening van de commissie nog niet afgerond en men wijst daarbij met name op (toekomstige) verplichtingen op grond van het volkenrecht of het communautaire recht. De aan het woord zijnde leden vroegen de regering hierop nader in te gaan. Daarbij vroegen deze leden ook een reactie op de stelling van de commissie dat als gevolg van de noodzakelijke uitzonderingen (voor bijvoorbeeld het Fries) de voorgestelde regeling maar een betrekkelijk beperkte juridische waarde zal hebben.

De leden van de VVD-fractie constateerden dat in artikel 2:6, eerste lid, de positie van de Nederlandse taal nadrukkelijk wordt vastgelegd. Uit de

titel van Afdeling 2.2 zou begrepen kunnen worden dat het tweede lid van dit artikel uitsluitend bestemd is om het Fries toe te staan, terwijl in de memorie van toelichting vermeld wordt dat dit tweede lid een meer algemene bepaling is om andere talen dan het Nederlands en het Fries toe te staan indien het gebruik daarvan doelmatiger is en de belangen van derden daardoor niet onevenredig worden geschaad. De leden van de VVD-fractie waren van mening dat dit onduidelijkheden kan scheppen. Zij waren met de regering van mening dat een algemene uitzonderingsbepaling van belang is, maar vroegen de regering of het dan niet voor de hand ligt de tweetaligheid in de provincie Friesland in een lid van artikel 2:6 vast te leggen, opdat duidelijk is dat deze uitzonderingsbepaling ook kan gelden voor die gevallen waar de Friese taal gebruikt wordt.

De Commissie wetgeving algemene regels bestuursrecht heeft advies uitgebracht over de mogelijkheden om de positie van de Nederlandse taal als rechts- en bestuurstaal vast te leggen in de Algemene wet bestuursrecht, zo constateerden de leden van de D66-fractie. Daarbij wijst de commissie er nadrukkelijk op dat weliswaar in de jurisprudentie zo langzamerhand de hoofdregel is uitgekristalliseerd dat behoudens wettelijke uitzonderingen het Nederlands de taal van bestuur en rechtspraak is, maar dat dat met de strekking ervan nog niet het geval is. Het bestaan van een hoofdregel zou op zich een reden kunnen zijn deze regel op te nemen in de Algemene wet bestuursrecht, aangezien één van de doelstellingen van de Algemene wet bestuursrecht toch is het codificeren van ontwikkelingen die zich in de bestuurlijke jurisprudentie hebben afgetekend. Met de commissie waren de leden van de D66-fractie van mening dat als voor een wettelijke regeling naast of in plaats van een grondwettelijke zou worden gekozen, de Algemene wet bestuursrecht daarvoor de meest geëigende plaats zou zijn.

Overigens erkenden de leden van de D66-fractie dat er wel iets te zeggen is voor een in één wet geïntegreerde behandeling van het Nederlands en het Fries met name omdat daarmee ook de gelijkwaardigheid van het Fries beter tot uitdrukking komt. Zij achtten het in dat geval niet uitgesloten dat het aantal bepalingen en de mate van gedetailleerdheid daarvan zich zouden verzetten tegen opname in de Grondwet.

De leden van de D66-fractie wilden evenwel niet nalaten te signaleren dat de Commissie wetgeving algemene regels bestuursrecht ook twijfels heeft geuit ten aanzien van het belang van het nu wettelijke regelen van het gebruik van de taal in het bestuurlijk verkeer. De commissie baseerde die twijfel vooral op het feit dat de hoofdregel betreffende het gebruik van de taal wel helder uit de jurisprudentie naar voren komt, maar dat bepaald nog niet is uitgekristalliseerd wat de strekking daarvan precies is. Met name niet waar het de vraag betreft in hoeverre (de bestaande) wettelijke uitzonderingen geacht moeten worden uitputtend te zijn.

Bovendien signaleerde de commissie terecht dat regels betreffende de taal niet in de weg kunnen staan aan verplichtingen die op Nederland rusten uit hoofde van het volkenrecht of het communautaire recht.

Bij de totstandkoming van de eerste tranche Algemene wet bestuursrecht was dat nog de reden om de hoofdregel uit de jurisprudentie niet in de wet vast te leggen. In de memorie van toelichting is de regering niet ingegaan op de vraag waarom zij een wettelijke regeling bij de totstandkoming van de eerste tranche Algemene wet bestuursrecht niet opportuun achtte en thans wel. De leden van de D66-fractie verzochten de regering hier alsnog op in te gaan.

De leden van de SGP-fractie gingen nader in op de algemene uitzondering op het gebruik van de Nederlandse taal in het tweede lid van artikel 2:6. Deze leden vroegen of een dergelijke algemene uitzondering niet te veel afbreuk doet aan de hoofdregel. Zij waren het eens met de regering dat het in sommige gevallen doelmatiger kan zijn als in het mondelinge

en/of schriftelijke verkeer tussen een bestuursorgaan en een individuele burger een andere taal wordt gebruikt. Deze leden wilden aan het belang daarvan niet af doen, maar zij vroegen of voor dergelijke gevallen een zodanig ruime uitzonderingsbepaling nodig is. Wordt daardoor in feite ook niet de positie van de Friese taal gelijk gesteld met elke andere taal die bij wijze van uitzondering in het bestuurlijk verkeer wordt gebruikt? Zij verwezen in dit verband ook naar de reactie terzake van het «Berie foar it Frysk» d.d. 4 februari 1994.

Deze leden vroegen verder wat de noodzaak is van de mogelijkheid om ook «krachtens de wet» (zie artikel 2:6, derde lid en de memorie van toelichting bladzijde 5) een officiële positie toe te kennen aan een andere taal dan de Nederlandse.

De leden van de GPV-fractie onderkennen met de regering dat het noodzakelijk is een algemene uitzondering op de hoofdregel te maken voor die gevallen, waarin het gebruik van een andere taal dan het Nederlands doelmatiger is en de belangen van derden daardoor niet onevenredig worden geschaad. Wel meenden zij, zoals ook in de toelichting wordt gesteld, dat de uitzondering van het tweede lid van artikel 2:6 zeer algemeen is geformuleerd. Zo is moeilijk aan te geven wat onder «doelmatiger» in concrete situaties moet worden verstaan en wanneer daarvan dan werkelijk sprake is. Een meer aangescherpte bepaling zouden zij dan ook op prijs stellen. Een nadere verduidelijking zouden zij op prijs stellen van de uitspraak (bladzijde 5 memorie van toelichting) dat het niet ondenkbaar is dat in de toekomst EG-regelingen tot stand komen die het gebruik van talen door het bestuur betreffen. Waaraan is bij het formuleren van deze passage kennelijk gedacht? Het kan en mag toch niet zo zijn dat in de toekomst bij voorbeeld rechtstreeks werkende bepalingen in ons land zullen worden toegepast betreffende het gebruik van andere talen dan het Nederlands? Zeker waar het betreft de relatie overheid/burger is het toch niet wel denkbaar dat de regering akkoord zou gaan of zou moeten gaan met zulke EG-regelingen?

HOOFDSTUK III: DE FRIESE TAAL IN HET BESTUURLIJK VERKEER

1. Inleiding

De leden van de CDA-fractie achtten het een goede keuze bij de regelgeving ten aanzien van de positie van het Fries aan te sluiten bij de inhoud van het gesloten convenant. De uitvoerige toelichting in hoofdstuk III van de memorie van toelichting gaf hen aanleiding nog een enkele vraag ter verduidelijking te stellen.

De leden van de PvdA-fractie maakten uit de memorie van toelichting op dat de huidige bestuursafspraken tussen de rijksoverheid en de provincie inzake het gebruik van het Fries naar bevrediging functioneert en de huidige bestuurspraktijk geen problemen oplevert. Exacte gegevens over de bestuurspraktijk ontbreken echter, waardoor een goede afweging bemoeilijkt wordt. Daarom vroegen zij de regering om nadere informatie terzake.

Ook vroegen de leden van de PvdA-fractie hoe groot de behoefte van inwoners van de provincie Friesland is aan een regeling zoals voorgesteld. Kan het regering aangeven in welke mate de inwoners van de provincie Friesland bevordering en emancipatie van de Friese taal wenselijk vinden? Hoe wordt bijvoorbeeld in Friesland gedacht over onderwijs in het Fries en in welke mate wordt gebruik gemaakt van de «vederlichte verplichting» Fries te doceren in de basisvorming? Deze leden vroegen kortom naar een beter overzicht van de plaats en het gebruik van het Fries in Friesland en

de door inwoners geuite wenselijkheid om wijziging te brengen in die situatie.

De leden van de VVD-fractie vonden het boeiend om te zien dat naarmate het gebruik van het Nederlands in het bestuurlijk verkeer een onderwerp van discussie is geworden en nu het gebruik van de Nederlandse taal zelfs vastgelegd wordt in dit wetsvoorstel, meer begrip is gaan ontstaan voor de wens van Friestaligen om zich in de provincie Friesland te kunnen bedienen van hun eigen taal, waar dat ook maar enigszins mogelijk is en waar dat niet leidt toe rechtsongelijkheid. De leden van de VVD-fractie ondersteunden dan ook graag het beleid van de provincie Friesland om de taal serieus te nemen en waar mogelijk te voorkomen dat men gedwongen wordt zich te bedienen van wat voor veel Friestaligen de tweede taal is, te weten het Nederlands; waarbij opgemerkt zij dat deze leden weten dat een ieder in Friesland ook geacht wordt de Nederlandse taal te beheersen!

De leden van de SGP-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de percentages van de Friese bevolking die Fries kunnen verstaan, spreken, lezen en schrijven, te weten respectievelijk 90, 70, 65 en 10 procent. Zij vroegen een reactie van de regering op de lagere percentages die de Raad van State noemt in paragraaf 2 van zijn advies. Deze leden vroegen verder of er ook inzicht is in de percentages van de Friese bevolking die uitsluitend Fries kunnen verstaan, spreken, lezen en schrijven. Verder vroegen deze leden in hoeverre ambtenaren en andere werknemers bij bestuursorganen de Friese taal voldoende vaardig zijn.

De leden van de GPV-fractie achtten het winst dat dit wetsvoorstel kon voortbouwen op het kabinetsstandpunt van 9 december 1953 en de bestuursafpraak betreffende de Friese taal en cultuur van 1989. De verwachting is dan ook gerechtvaardigd dat op termijn de feitelijke positie van het Fries kan worden versterkt.

2. De noodzaak van wetgeving

Waar het gaat om de noodzaak van wetgeving wordt als belangrijk argument genoemd de bij een bestuursafpraak onduidelijke positie van derden. Echter, zoals de leden van de PvdA-fractie al eerder opmerkten, uit de toelichting blijkt diverse malen dat de burgers geen praktische problemen hebben bij het gebruik van het Fries in het bestuurlijk verkeer. Daarbij moet in de afweging in aanmerking worden genomen dat uit paragraaf III.1 blijkt dat een gering gedeelte van de Friese bevolking Fries in het dagelijkse verkeer gebruikt. De leden van de PvdA-fractie wezen verder op het feit dat ook slechts een gering deel van de ambtenaren de Friese taal voldoende machtig is. Levert dit in de bestuurspraktijk geen praktische bezwaren op, zo vroegen zij.

Ook wezen deze leden er op dat zij tijdens het debat over de Nederlandse taal d.d. 7 mei 1992 hadden aangegeven slechts dan een (grond)-wettelijk regeling wenselijk te vinden indien deze knelpunten zou moeten verhelpen. Van knelpunten was deze leden echter niets gebleken. Deelt de regering deze opvatting? Concluderend twijfelden de leden van de PvdA-fractie aan de noodzaak van deze vorm van wetgeving.

De leden van de VVD-fractie constateerden dat door de uitspraak van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State van 20 juni 1990 de bestuursafpraak tussen rijk en provincie inzake het taalbeleid voorzover het het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer betreft op losse schroeven is komen te staan. De Raad van State sprak immers uit dat uitzonderingen op het gebruik van de Nederlandse taal op een wet in formele zin dienen te berusten. De leden van de VVD-fractie waren het

derhalve met de regering eens dat indien het Fries een plek in het bestuurlijk verkeer verdient dit in het voorliggende wetsvoorstel geregeld dient te worden.

Waar bovendien de regering inmiddels het Handvest inzake regionale en minderheidstalen heeft ondertekend ligt het voor de hand het onderdeel taal in het bestuurlijk verkeer in dit wetsvoorstel vast te leggen. Wanneer zal de Kamer overigens het wetsvoorstel ter ratificatie van bovengenoemd verdrag tegemoet kunnen zien?

Ondanks de door de leden van de D66-fractie eerder uitgesproken voorkeur voor een (grond)wettelijke verankering van het Nederlands en het Fries als bestuurstaal, waren ook bij deze leden toch twijfels gerezen naar aanleiding van de eerder genoemde overwegingen van de commissie over de wenselijkheid van een wettelijke regeling. Ook de reacties vanuit Friesland zelf hadden tot die twijfel bijgedragen. Van verschillende zijden werd er immers met klem op gewezen dat de huidige bestuursafpraak tussen rijksoverheid en de provincie bevredigend functioneerde en dat de nieuwe wettelijke regeling eerder een verslechtering dan een verbetering zou inhouden. De huidige praktijk zou een stapje terug moeten, hetgeen vooral te maken heeft met het feit dat de wettelijke regeling ook de positie van derden, die de Friese taal niet of in mindere mate beheersen, beter waarborgt.

Als daarbij ook nog acht wordt geslagen op aanwijzing 6 van de Aanwijzingen voor de regelgeving alsmede op de opmerking van de Commissie wetgeving algemene regels bestuursrecht dat de juridische waarde van de regeling vanwege de uitzonderingen slechts een beperkte is, dan was naar het oordeel van de leden van de D66-fractie enige reserve ten aanzien van de voorgestelde wettelijke regeling op dit moment nog wel op zijn plaats.

Deze leden erkennen overigens ook dat tegenover de bezwaren ook overwegingen ten gunste van een wettelijke regeling zijn aan te voeren. Zo is het allereerst onduidelijk of het bestaande convenant inzake het gebruik van de Friese taal wel bindend is voor derden. Ook de jurisprudentie, met name de uitspraak van Afdeling rechtspraak d.d. 17 januari 1985, AB 1986, 73 (de zaak Spithost), biedt wel argumenten om te komen tot een wettelijke regeling. Tevens waren er natuurlijk ook de in eerdergenoemd debat van 7 mei 1992 ook door de D66-fractie reeds argumenten genoemd die pleitten voor het (grond)wettelijk verankeren van de Nederlandse taal en mitsdien ook van de uitzonderingen daarop.

De voors- en tegens overziend, zouden de leden van de D66-fractie het op prijs stellen als de regering van haar kant nog eens nader en gemotiveerd zou willen aangeven of de regering, gehoord ook de bezwaren vanuit Friesland, de voorkeur blijft geven aan een wettelijke regeling boven afspraken in een bestuursakkoord en zo ja of deze wettelijke regeling niet van een wat beperkter omvang zou kunnen zijn. Deze leden kwamen op dit laatste nog terug.

3. Grondrechtelijke aspecten

De leden van de CDA-fractie stelden nog een vraag ten aanzien van de uitwerking van het beginsel van de gelijke behandeling van personen, die de Friese taal wel en niet machtig zijn. Een nadere uitwerking van de redelijke en objectieve gronden achten zij op zijn plaats. Gaarne zagen zij in dit licht ook aandacht besteed aan de werking van het wetsvoorstel in relatie tot de deelneming van niet-Friestaligen aan het democratisch proces. In het Nader Rapport (punt 3) werd gesproken over het afwezig zijn van problemen. Zijn er geen redenen om aan te nemen, dat bedoelde personen er vanwege het gebruik van de Friese taal in de desbetreffende gemeenteraad van afzien zich kandidaat te stellen? Is de veronderstelling van de regering niet voor discussie vatbaar, gelet op het feit, dat

beheersing van het Fries door de inwoners van de provincie Friesland niet algemeen is? Op welke passende voorziening doelt de regering overigens in geval van problemen?

Ook de leden van de PvdA-fractie maakten zich zorgen over deelneming van niet-Friestaligen aan het democratische proces. Er zou sprake kunnen zijn van een belemmering voor het uitoefenen van het passieve kiesrecht, dan wel een belemmering voor het optimaal kunnen functioneren in een vertegenwoordigend orgaan. De leden van de PvdA-fractie vroegen waarom de regering een aanpassing van artikel 2:9 Algemene wet bestuursrecht nu nog niet opportuun acht.

De leden van de SGP-fractie vroegen of artikel 2:9 feitelijk geen beperking oplevert voor het uitoefenen van het passief kiesrecht voor een deel van de Friese bevolking. De reactie van de regering op een vergelijkbare vraag van de Raad van State vonden zij onvoldoende overtuigend.

De leden van de GPV-fractie hadden er begrip voor dat de regering het nadrukkelijk verzoek van de provincie Friesland had gehonoreerd om in de wet op te nemen de bepaling dat de Friese taal in vertegenwoordigende organen wordt toegestaan. Zij wezen er evenwel op dat het hier gaat om een niet onbelangrijke materie aangezien er spanning kan ontstaan met het uitoefenen van het passieve kiesrecht door niet-Friestalige volksvertegenwoordigers. De regering onderkent dit door op te merken dat bij problemen in de toekomst een passende voorziening zal worden gecreëerd. Zal evenwel in een dergelijke situatie een onverhoopt ingrijpen door de minister van Binnenlandse Zaken of de wetgever geen voorwerp van taalpolitieke strijd worden? Kan dit niet beter worden voorkomen, zo vroegen de leden van de GPV-fractie.

4. De opzet en reikwijdte van het wetsvoorstel op het vlak van het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer

De leden van de PvdA-fractie gingen nader in op de voorgestelde regeling en constateerden een ongewenst neveneffect, de vele uitzonderingen in de regeling. Zowel de burger als het bestuursorgaan kunnen zich te allen tijde aan het gebruik van het Fries onttrekken. Daarmee is het de vraag of de voorgestelde regeling een verrijking is van de Algemene wet bestuursrecht en het gebruik van het Fries.

De aan het woord zijnde leden wezen daarbij ook op de ontvangen commentaren waaruit blijkt dat men de voorgestelde regeling, door de vele uitzonderingen, als een verslechtering ten opzichte van de huidige praktijk beschouwt. Daarmee staat, naar de mening van de leden van de PvdA-fractie, de doelmatigheid van de regeling ter discussie. Zij vroegen de regering een reactie op deze stelling.

De leden van de PvdA-fractie vroegen de regering of zij heeft overwogen te volstaan met de uitzondering van artikel 2:6 Algemene wet bestuursrecht, tweede lid. Wordt het gebruik van het Fries daarmee niet voldoende mogelijk gemaakt? Zij stelden daarbij de vraag of de bestaande instrumenten als scholing en een, eventueel uitgebreidere bestuursafpraak niet veel meer op zijn plaats zijn en meer effect kunnen resulteren.

De leden van de D66-fractie constateerden dat van de wettelijke uitzonderingen die betreffende het Fries uiteraard de meest in het oog springend waren. Uit de opmerkingen van de Commissie wetgeving algemene regels bestuursrecht leidden deze leden af dat er sprake is van meerdere al dan niet wettelijke uitzonderingen. Kan de regering een overzicht geven van bestaande wettelijke uitzonderingen en een indicatie van de overige uitzonderingen?

De leden van de D66-fractie vroegen voorts, mede gelet op de in Friesland bestaande praktijk en de tegen deze wettelijke regeling naar voren gebrachte bezwaren, of niet volstaan zou kunnen worden met één algemene wettelijke bepaling betreffende de positie van het Fries. Dat zou ook meer evenwicht brengen in het samenstel van wettelijke bepalingen betreffende de taal in het bestuurlijk verkeer. Eén bepaling betreffende het Nederlands tegenover 7 ruim gelede bepalingen betreffende het Fries bergt iets onevenwichtigs in zich, zo vonden deze leden. Maar ook andere redenen pleiten wel voor wat meer terughoudendheid in de wet. In de wet zou bij voorbeeld bepaald kunnen worden dat met de belangen van niet-Friestaligen voldoende rekening moet worden gehouden. Aan de provinciale en gemeentelijke verordeningen zou het vervolgens kunnen worden overgelaten daaraan een nadere invulling te geven. Met een meldingsplicht in combinatie met het repressieve toezicht zou de controle daarop toch voldoende kunnen worden verzekerd. Op deze wijze zou er meer ruimte blijven voor nieuwe rechtsontwikkelingen op dit punt. Decentrale regelgeving is nu eenmaal flexibeler dan wetgeving.

Is een dergelijke meer beperkte wettelijke regeling overwogen, zo vroegen de leden van de D66-fractie? Zo ja, waarom is daarvan afgezien? Zo nee, dan zouden deze leden graag een reactie op deze decentralisatie-vriendelijke suggestie willen vernemen.

De leden van de SGP-fractie vroegen of een adequate regeling van het gebruik van de Nederlandse en Friese taal in het bestuurlijk en rechtsverkeer niet steeds bepalingen met zich mee zal brengen die naar hun aard niet geheel in een bestaande (algemene) wet passen. In dit verband wezen zij ook op het voorgestelde artikel 2:9 Algemene wet bestuursrecht. Past deze bepaling wel in de Algemene wet bestuursrecht?

De leden van de SGP-fractie hadden geconstateerd dat de regeling van de mogelijkheid tot het gebruik van het Fries vele extra regels en uitzonderingen met zich meebrengt, zodanig dat volgens de Friese belangengroepen de wet eerder een verslechtering dan een verbetering van de bestaande praktijk betekent. Dit deed deze leden de vraag stellen of de voorgestelde regeling zowel vanuit wetgevingsoptiek als gezien vanuit het belang van het gebruik van de Friese taal, wel zo doelmatig is. Kan niet beter worden volstaan met een algemene uitzondering, zoals voorgesteld in artikel 2:6, tweede lid, eventueel toegespitst op de Friese taal? De bestaande praktijk kan dan immers worden gehandhaafd? Wel achtten deze leden het van belang dat steeds duidelijk is dat iemand die de Friese taal niet machtig is in geen enkel opzicht in zijn belangen wordt geschaad en dat een bestuursorgaan waarvoor het gebruik van de Friese taal tot een onevenredige belasting leidt, de mogelijkheid heeft het Nederlands te gebruiken.

5. Mondeling gebruik van de Friese taal door natuurlijke en rechtspersonen alsmede overheden

De leden van de PvdA-fractie merkten op dat bepalingen aangaande het mondelinge verkeer en het opmaken van de notulen zeer gedetailleerd zijn en eigenlijk de reikwijdte van de Algemene wet bestuursrecht (bestuursrecht!) ver te buiten gaan.

De leden van de VVD-fractie vroegen de regering of artikel 2:8 niet in te absolute bewoordingen was gesteld en of het niet beter ware om niet het in het eerste lid gestelde uit te sluiten als de wederpartij dat wil maar om slechts op verzoek van de wederpartij in het verkeer met bestuursorganen in afwijking van het eerste lid de Nederlandse taal te gebruiken.

Voor het overige waren deze leden het eens met de regering dat een nauwe omschrijving van de uitzonderingsmogelijkheid niet gemaakt kan of moet worden, omdat zulks afhangt van het concrete geval. Zij konden

zich vinden in hetgeen door de regering terzake in de memorie van toelichting geschreven is.

6. Taalkeuze in algemeen verbindende voorschriften en beleidsregels

De leden van de CDA-fractie stemden in met de bepalingen die de norm vastleggen voor de taalkeuze in algemeen verbindende voorschriften en beleidsregels. Zij vroegen echter een verduidelijking bij artikel 2:12, eerste lid, sub c. Heeft deze bepaling ook betrekking op stukken die vallen onder de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB)? Ook vroegen zij een reactie op de kritiek van het «Berie» en het College van Gedeputeerde Staten van Friesland, dat dit onderdeel een beperking zou inhouden van het gebruik van het Fries. In dit verband stelden zij ook nog de vraag of van een in het Fries gesteld stuk, dat op grond van de WOB is verstrekt een vertaling kan worden verlangd door een niet-Friestalige.

Wat de leden van de VVD-fractie heeft verbaasd is dat op enkele punten de vastlegging in de wet geen codificatie is van de huidige praktijk, maar een verslechtering inhoudt voor de positie van het Fries. Dit betreft dan vooral de artikelen 2:12 en 2:13.

Voor wat betreft artikel 2:12 wordt in het eerste lid, sub c, nu voorgeschreven dat stukken die zijn opgesteld ter directe voorbereiding van algemeen verbindende voorschriften of beleidsregels altijd ook in het Nederlands moeten worden opgesteld. In de huidige bestuurspraktijk gebeurt dat niet altijd en leidt dit nergens tot problemen, omdat direct belanghebbenden via de eerste 2 leden van dit artikel rechtsbescherming genieten. Zij vroegen de regering dan ook af te zien van deze bepaling, omdat dat er al snel toe zal leiden dat uitsluitend de Nederlandse taal gehanteerd zal worden, omdat tweetaligheid kostbaarder is. Deze leden waren met het bestuur van de provincie van mening dat dit geen goede zaak is en waar het algemeen belang noch het individueel van belang van burgers niet in het geding is en bovendien de praktijk laat zien dat het geen probleem is, zagen zij, in tegenstelling tot de Raad van State geen reden een dergelijke bepaling in het wetsvoorstel op te nemen.

7. Vertalingen

De leden van de CDA-fractie hadden enige aarzeling bij de mogelijkheden die het wetsvoorstel biedt om vertalingen te vragen van uitsluitend in het Fries opgestelde stukken. Zij hadden er begrip voor, dat een ongeclausuleerde vertalingsregeling de positie van de Friese taal zou kunnen bestendigen, terwijl toch het wetsvoorstel ook wordt gezien als een middel om de positie van het Fries te versterken ten opzichte van het Nederlands. Mede in het licht van hun eerdere algemene opmerking vroegen de leden van de CDA-fractie of het niet de voorkeur verdient te bepalen, dat kennelijk onredelijke verzoeken kunnen worden geweigerd, zoals de Raad van State adviseerde. Uit de jurisprudentie zou alsdan toch een gedragslijn kunnen volgen, die mede ziet op de doelstelling van het wetsvoorstel? Zij achtten de «onaanvaardbare verzwakking van de positie van de Friese taal» – waar het Nader Rapport van spreekt – niet overtuigend aangegeven. Kan de regering nadere argumenten aandragen om die stelling te onderbouwen? De leden van de CDA-fractie zouden ter nadere afweging van dit onderdeel van artikel 2:13 gaarne nader geïnformeerd worden over de omvang van de thans gevraagde vertalingen en de daarmee voor burger en overheid gepaard gaande kosten.

De leden van de VVD-fractie zagen net als bij artikel 2:12 geen reden voor de bepaling van artikel 2:13, waarin gesteld wordt in het derde lid onder a, dat iedereen een gratis vertaling kan krijgen van notulen van de

vergadering van een vertegenwoordigend orgaan. Dit nu is in tegenstelling tot datgene dat in artikel 2:9 wordt gesteld waarin vastgelegd wordt dat een ieder in vergaderingen van in de provincie Friesland gevestigde vertegenwoordigende organen de Friese taal mag gebruiken, wat dan vervolgens ook in het Fries genotuleerd kan worden. Dit nu is de bestaande en zeer geaccepteerde praktijk. Deze leden zagen de noodzaak niet om daarvan vervolgens altijd en aan iedereen een kosteloze vertaling te verstrekken. Zij verzochten de regering dan ook dit lid zodanig aan te passen dat de kosteloze vertaling uitsluitend verstrekt wordt aan diegene die in zijn belang getroffen wordt.

Overigens wordt dan met betrekking tot de huidige redactie van sub a opgemerkt dat deze tot onbedoelde neveneffecten kan leiden. In dit verband wilden de leden van de VVD-fractie er op wijzen dat misbruik mogelijk is door een Nederlandse vertaling op te vragen om daarmee de betaling van de Friese vertaling te omzeilen. De leden van de VVD-fractie waren van mening dat op deze wijze op een meer volwassen manier met de Friese taal omgesprongen wordt en verzochten de regering aldus meer serieus mee te werken aan de bevordering van de mogelijkheden van de Friestalige bevolking hun eigen taal waar mogelijk ook in het bestuurlijk verkeer vrijelijk te kunnen gebruiken.

Ter bescherming van de belangen van degenen die het Fries niet of onvoldoende beheersen moet kosteloos een vertaling worden verstrekt (artikel 2:13, derde lid, sub a). Deze laatste verplichting is op verzoek van de Raad van State in het wetsvoorstel opgenomen. Daartegen is veel verzet gerezen, zo constateerden de leden van de D66-fractie. Zo meent het provinciaal bestuur van Friesland in zijn brief van 10 februari 1994 aan de leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken dat artikel 2:13 tot gevolg kan hebben dat men bij voorbaat voor het Nederlands gaat kiezen als taal voor de notulen om de dubbele werkbelasting die inherent is aan het vertalen, te voorkomen. Dat zou een achteruitgang betekenen ten opzicht van de huidige situatie. Door de «Ried fan de fryske beweging» (brief Biza 94-30) en het «Berie foar it Frysk» (brief Biza 94-38) zijn soortgelijke bezwaren naar voren gebracht. Zij stellen voor het gratis verstrekken van notulen en andere schriftelijke stukken te beperken tot belanghebbenden. Aan anderen zou een redelijke vergoeding gevraagd moeten kunnen worden. Vanuit het belang van de ontwikkeling van het Fries hadden de leden van de D66-fractie wel begrip voor deze kritiek. Anderzijds achtten zij het van groot belang dat een ieder kan deelnemen aan het democratisch proces, ook diegenen die de Friese taal niet beheersen. Wanneer voor een vertaling betaald moet worden zou dat wel eens een behoorlijke barrière kunnen vormen voor de deelname aan het democratisch proces. De hoogte van de te betalen vergoeding is daarbij niet onbelangrijk. Kan de regering inzicht geven in de hoogte van de vergoedingen die in Friesland thans worden gevraagd voor vertalingen?

Zagen de leden van de D66-fractie het goed dan kan volgens dit wetsvoorstel (artikel 2:13, derde lid, sub a) een ieder kosteloos de notulen van raadsvergaderingen in het Nederlands opvragen. Deze leden vroegen of de ook door deze leden gewenste waarborg voor deelname aan het democratisch proces wel een zo ruime openstelling vereist. Het gaat immers over het democratisch proces in gemeente of provincie. Is ooit overwogen dit voorschrift te beperken tot de inwoners van de betreffende gemeente dan wel de provincie Friesland en tot anderen die belanghebbend zijn bij het in raden en staten besprokene? En zo ja, waarom is daarvan afgezien? Graag zouden de leden van de D66-fractie hierop een reactie van de regering ontvangen.

Een vraagpunt bij de beperking van gratis verstrekte vertalingen tot belanghebbenden (artikel 2:13, derde lid, sub b) is wie daaronder verstaan moet worden. Zijn de ouders met kinderen belanghebbend als de gemeenteraad over kinderopvang spreekt? Zijn bij de vaststelling van een

bestemmingsplan alle inwoners van het bestemmingsplangebied belanghebbend? De leden van de D66-fractie verzochten de regering daarop in te gaan.

Tot slot vroegen de leden van de D66-fractie nog of – om misverstanden te voorkomen – daar waar in artikel 2:13 wordt gesproken van vertaling niet gesproken zou moeten worden van vertaling in het Nederlands. Zou anders niet de indruk gewekt kunnen worden dat ook een vertaling in een andere taal gevraagd kan worden?

Gelet op met name de geringe schriftelijke vaardigheid in de Friese taal vroegen de leden van de SGP-fractie of het geen aanbeveling verdient dat alle schriftelijke stukken die naar hun aard algemeen toegankelijk dienen te zijn in ieder geval beschikbaar zijn in de Nederlandse taal. Zij noemden als voorbeeld de notulering van hetgeen in vergaderingen in het Fries wordt gezegd. Als de notulering in het Fries is, worden de notulen dan niet ontoegankelijk voor grote delen van de Friese bevolking? Is het steeds moeten verstrekken van een Nederlandse vertaling wel werkbaar? Deze leden vroegen of het niet beter is een regeling te treffen, vergelijkbaar met artikel 5 van de Wet van 11 mei 1956 betreffende het Fries in het rechtsverkeer (Stb. 242). Daar wordt bepaald dat het proces-verbaal van de terechtzitting in zijn geheel wordt opgemaakt in het Nederlands en dat aantekening wordt gemaakt van het feit dat iemand een verklaring in het Fries heeft afgelegd.

De leden van de GPV-fractie vroegen wat moet worden verstaan onder de «redelijke vergoeding» die kan worden gevraagd voor de vertaling van een in de Friese taal opgesteld schriftelijk stuk. Wordt die redelijkheid bepaald door het belang dat de verzoeker heeft bij een vertaling of het belang van het bestuursorgaan bij een tegemoetkoming in de werkelijke kosten? Deze leden meenden dat de regering er onvoldoende in was geslaagd om de kritiek van de Raad van State, namelijk dat hier het evenwicht met de hoofdregel was verbroken ten nadele van de verzoeker, te pareren. Zo wijst de regering op het belang van de versterking van de positie van de Friese taal, waaraan geen afbreuk mag worden gedaan. Dat mag waar zijn, maar het is de vraag of zulks financieel moet worden gedragen door de burger. Als met deze wettelijke regeling tevens een emancipatie van de Friese taal wordt beoogd, ligt het dan niet in de rede dat de financiële lasten daarvan door de overheid worden gedragen?

HOOFDSTUK IV: GEVOLGEN VOOR DE BESTUURSPRAKTIJK

De vele uitzonderingen leiden naar de mening van de leden van de PvdA-fractie tot een grotere bestuurslast als gevolg van het regelmatig verplichte gebruik van de dubbeltaligheid. In hoofdstuk IV wordt op dit probleem, met name voor de lokale en regionale overheden, onvoldoende ingegaan. Dat geldt ook voor het door de Raad van State genoemde knelpunt van de geringe (Friese)taalvaardigheid van de ambtenaren. De leden van de PvdA-fractie vroegen om een nadere uiteenzetting ten aanzien van beide knelpunten.

Wat is, zo vroegen de leden van de GPV-fractie, de positie van personen werkzaam bij bestuursorganen c.q. ambtenaren in Friesland voor wat betreft het stellen van eisen ten aanzien van kennis en gebruik van de Friese taal? Worden op dit moment sollicitanten geweigerd omdat zij de Friese taal onvoldoende beheersen? Of zal de nu voorgestelde wettelijke regeling in de toekomst het nadrukkelijker stellen van de eis van beheersing van de Friese taal legitimeren?

HOOFDSTUK V: ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Algemeen

De leden van de PvdA- en D66-fractie wezen op het feit dat het opschrift van Afdeling 2.2 de lading niet geheel dekt. De Afdeling heeft ook betrekking op het gebruik van andere talen dan de twee genoemde (artikel 2:6, tweede lid). Deze leden vroegen of de regering een aanpassing van het opschrift aan de inhoud overweegt.

Artikel 2:6

Waarom wordt in het derde lid ook de mogelijkheid geopend om af te wijken van het tweede lid, zo vroegen de leden van de PvdA-, D66- en GPV-fractie.

Welke omstandigheid maakt het noodzakelijk dat een andere taal niet gebruikt wordt terwijl het gebruik daarvan in een bepaald geval doelmatiger is, zo vroegen de leden van de PvdA- en GPV-fractie. Wordt het voorzien in de omstandigheid gelet op de volgorde van het tweede en derde lid, ook daadwerkelijk beoogd, zo vroegen de leden van de GPV-fractie.

De leden van de PvdA-fractie vroegen waarom niet de volgorde van het ontwerp van de commissie Scheltema is gevolgd (tweede en derde lid omdraaien).

De leden van de D66-fractie zouden graag wat meer inzicht krijgen in de reikwijdte van deze bepaling, met name waar het andere talen dan het Nederlands en het Fries betreft. Met de Raad voor het binnenlands bestuur zouden deze leden niet voor een al te ruime interpretatie willen pleiten.

Artikel 2:9

De leden van de CDA-fractie hadden inhoudelijk geen problemen met dit artikel. Wel vroegen zij, wat het verschil is tussen het gebruik van de Friese taal van bestuursorganen (en derhalve de leden daarvan) binnen de provincie zoals artikel 2:8 dit vermeldt, en het gebruik van het Fries in vergaderingen binnen Friesland. Is hier geen sprake van een doublure?

Ook vroegen deze leden, waarom het gehele artikel in de Algemene wet bestuursrecht is opgenomen, aangezien het immers niet gaat om het verkeer tussen burgers en bestuursorganen.

De leden van de PvdA-fractie vroegen of dit artikel thuis hoort in de Algemene wet bestuursrecht, en zeker of het in Hoofdstuk 2 Algemene wet bestuursrecht moet staan; het gaat hier immers niet om het verkeer tussen burgers en bestuursorganen.

Verder onderbreekt het artikel de samenhang tussen de artikelen 2:7, 2:8 en 2:10, te weten:

- 2:7 – schriftelijk en mondeling verkeer van burger naar bestuursorgaan.
- 2:8 – mondeling verkeer van bestuursorgaan naar burger.
- 2:10 – schriftelijk verkeer van bestuursorgaan naar burger.

Wil men een dergelijk artikel opnemen dan past het beter aan het slot van de Afdeling, zo meenden de leden van de PvdA-fractie.

Artikel 2:10

De leden van de CDA-, PvdA- en SGP-fractie merkten op, dat onduidelijk is wie de betreffende verordening dient op te stellen. Zij gaven in

overweging ter verduidelijking toe te voegen, dat dit «door in de provincie Friesland gevestigde vertegenwoordigende organen» dient te geschieden.

De leden van de CDA-fractie vroegen wat de ratio is van de informatieplicht aan de minister van Binnenlandse Zaken. Waarom kan niet volstaan worden met c.q. geregeld worden, dat bedoelde verordeningen en regelingen aan het College van Gedeputeerde Staten worden gezonden, zodat in de provincie zelf een punt is waar alle informatie op dit onderdeel voorhanden is, waarvan de coördinerend minister desgewenst gebruik kan maken? Het decentrale karakter van het wetsvoorstel zou er bovendien door versterkt kunnen worden.

De leden van de SGP-fractie vroegen of de verordeningen en regels als bedoeld in artikel 2:10 ook zonder deze specifieke wettelijke basis mogelijk zijn.

Deze leden vroegen verder of in de toelichting in paragraaf 10 terecht wordt gesproken van de «verplichte» verordening.

Deze leden vroegen of de in het derde lid geregelde verplichting, een verordening of regeling ter kennis te brengen van de minister van Binnenlandse Zaken, recht doet aan het streven ook informatieverplichtingen zo veel mogelijk te beperken. Weegt het belang van deze verplichting wel voldoende zwaar?

De leden van de GPV-fractie vroegen welke taalrechten voor Friese gemeenten zoals West- en Oost-Stellingwerf, waar de Friese taal niet of nauwelijks wordt gesproken, zullen gelden ten aanzien van bij voorbeeld het mondeling en schriftelijk bestuurlijk verkeer tussen provincies en deze gemeenten. Ook vroegen zij, al dan niet in verband met het onderhavige artikel, of een milieu-effectrapportage, waarvoor het Nederlands thans als regel wordt gesteld, in de toekomst ook in het Fries kan worden gepubliceerd.

Artikel 2:11

Dit artikel is volgens de memorie van toelichting een uitwerking van artikel 2:10 (nadere regels bij verordening dan wel ministeriële regeling). Dat verband zou in het onderhavige artikel tot uitdrukking moeten worden gebracht, zo meenden de leden van de CDA- en PvdA-fractie. De aanhef zou bijvoorbeeld kunnen luiden: «De verordening dan wel de regeling, bedoeld in artikel 2:10, houdt in verband met de taalkeuze in ieder geval rekening met: ...». Door het verwijzen naar artikel 2:10 wordt ook duidelijker gesteld dat dit artikel uitsluitend op de Friese of Nederlandse taal betrekking heeft, aldus de aan het woord zijnde leden.

De voorzitter van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken,
V. A. M. van der Burg

De voorzitter van de vaste Commissie voor Justitie,
Swildens-Rozendaal

De griffier voor dit verslag,
De Vries